

Kontrowersyjny projekt ustawy o utworzeniu Akademii Sztuki Wojennej

Szkolnictwo wojskowe wymaga niewątpliwie kompleksowej reformy. Jest najbardziej zapóźnioną w transformacji częścią Sił Zbrojnych RP. Jednak przyjęte przez rząd podejście do tego problemu, polegające na reorganizowaniu pojedynczych uczelni zamiast całego systemu szkolnictwa, budzi wątpliwości. Pierwszym praktycznym krokiem w ramach tego podejścia jest przyjęcie przez Radę Ministrów i skierowanie do Sejmu projektu ustawy w sprawie utworzenia Akademii Sztuki Wojennej.

Charakterystyka projektu

Projekt ustawy wraz z uzasadnieniem (załącznik nr 1) przewiduje utworzenie z dniem 1 października 2016 r. w Warszawie Akademii Sztuki Wojennej (ASW) w miejsce obecnej Akademii Obrony Narodowej (AON). Celem jej działalności będzie kształcenie, szkolenie i prowadzenie badań naukowych w obszarze nauk społecznych związanych z bezpieczeństwem i obronnością oraz w zgodności ze sztuką wojenną. Podstawowe jej zadanie to kształcenie i szkolenie żołnierzy, z możliwością kształcenia również osób cywilnych.

ASW przejmie po AON jej mienie (własność i inne prawa majątkowe) oraz prawa i zobowiązania, w tym wobec żołnierzy, pracowników, studentów, doktorantów, słuchaczy i kursantów. Przy czym stosunki pracy z pracownikami AON wygasną do końca sierpnia, jeżeli do tego czasu nie zostaną zaproponowane im nowe warunki pracy i płacy albo sami nie przyjmą nowych warunków.

„
Projekt ustawy dotyczący tylko jednej uczelni świadczy o tym, że MON nie ma koncepcji reformy całego szkolnictwa wojskowego. Dopiero w ramach całościowej reformy można byłoby właściwie określić także kierunek zmian AON.
“

Podstawowe jednostki organizacyjne AON staną się automatycznie podstawowymi jednostkami organizacyjnymi ASW i zakłada się, że zachowają one posiadane w AON uprawnienia do prowadzenia kierunków studiów oraz nadawania stopni naukowych, a także przyznane im kategorie naukowe.

Projekt przewiduje administracyjne wyznaczenie na jeden rok, do czasu przeprowadzenia wyborów, jednoosobowych organów kierowania uczelnią. Rektor i prorektor do spraw wojskowych nie będą w ogóle wybierani, tylko wyznaczani. Kadencja rektora, prorektora ds. wojskowych oraz pozostałych wybieranych w 2017 roku organów kierowania uczelnią będzie trwać do 31 sierpnia 2020 r.

Dlaczego tylko reorganizacja AON?

Projekt ustawy dotyczący tylko jednej uczelni świadczy o tym, że MON nie ma koncepcji reformy całego szkolnictwa wojskowego. Dopiero w ramach całościowej reformy można byłoby właściwie określić także kierunek zmian AON.

Warto zauważyć, że Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej od dekad podlegają systematycznej transformacji, przy jednoczesnym wzroście wymagań jakościowych w zakresie przygotowania kadr wojskowych do realizacji zadań w warunkach zawodowej, w pełni ochotniczej armii. Tymczasem szkolnictwo wojskowe stało na uboczu tych zmian i dziś jest najbardziej zapóźnioną w transformacji częścią SZ.

Obecny system wyższego szkolnictwa wojskowego w Polsce:

- posiada potencjał z czasów znacznie większych potrzeb wojska, a jednocześnie jest rozdrobniony oraz mało efektywnie wykorzystuje fachowo-wojskowy potencjał naukowo-dydaktyczny;
- koncentruje się (ze względów ekonomicznych) głównie na potrzebach cywilnego rynku pracy, traktując marginesowo obszar kształcenia kadr dowódczych, zwłaszcza dla potrzeb działań w wymiarze połączonym;
- wśród studentów uczelni wojskowych jedynie ok. 10 proc. stanowią studenci wojskowi. Oznacza to, że na poziomie studenckim wojsko ma potencjał edukacyjny 10 razy

przekraczający potrzeby SZ. Biorąc nawet pod uwagę wszystkich szkolonych słuchaczy (studentów, doktorantów, kursantów) udział słuchaczy wojskowych wynosi około 25 proc.

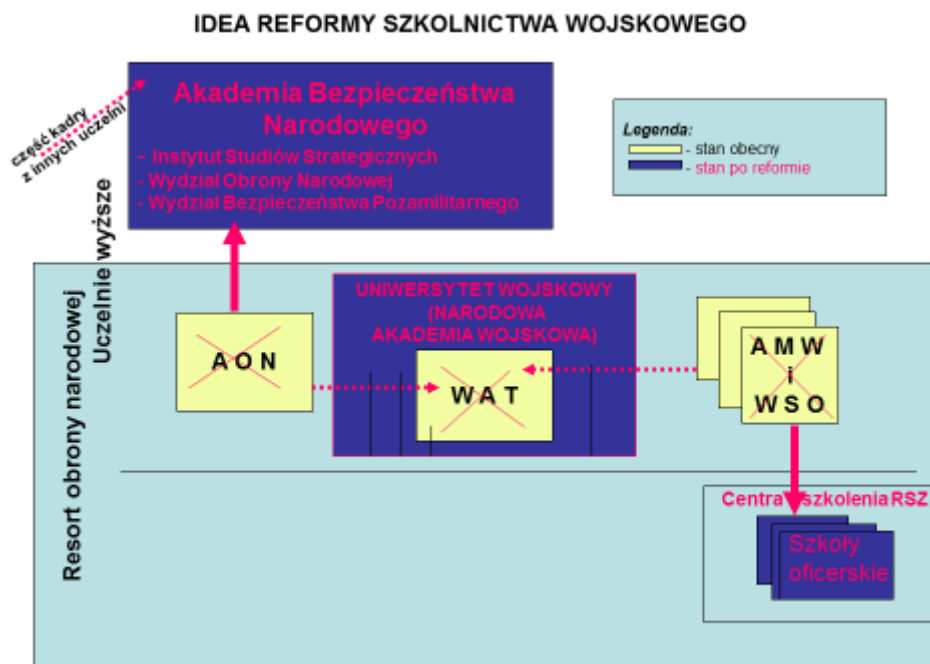
- jednocześnie w Polsce brak jest uczelni wyższej zajmującej się edukacją i badaniami naukowymi w zakresie szeroko rozumianego zintegrowanego (transsektorowego, ponadresortowego, cywilnego i wojskowego) bezpieczeństwa narodowego (patrz tabela).

STRUKTURA BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO

KIEROWANIE BEZPIECZEŃSTWEM NARODOWYM	DZIEDZINY BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO																	
	Obronna			Ochronna			Społeczna				Gospodarcza							
	SEKTORY BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO																	
	dyplomatyczny	militarny	wywiadowczy	kontrwywiadowczy	prawa i porządku publicznego	ratownictwa	kulturowy	edukacyjny	socjalny	demograficzny	migracyjny	...	finansowy	energetyczny	transportowy	infrastruktury krytycznej	środowiska naturalnego	...
	TRANSSEKTOROWE OBSZARY BEZPIECZEŃSTWA (np. cyberbezpieczeństwo; bezpieczeństwo antyterrorystyczne)																	

Biorąc to pod uwagę istnieje konieczność przeprowadzenia konsolidacyjnej reformy całego szkolnictwa wojskowego. W jej ramach zasadne byłoby nie tylko skonsolidowanie tego szkolnictwa w jedną wojskową uczelnię wyższą, ale także utworzenie jakościowo nowej uczelni bezpieczeństwa narodowego. Dlatego jej celem powinno być doprowadzenie do powstania na bazie całego obecnego potencjału szkolnictwa wojskowego dwóch uczelni wyższych:

- Akademii Bezpieczeństwa Narodowego, powstałej poprzez przekształcenie obecnej Akademii Obrony Narodowej w uczelnię ogólnopaństwową (ponadresortową);
- Uniwersytetu Wojskowego (Narodowej Akademii Wojskowej) – uczelni, która byłaby sformowana poprzez konsolidację pozostałych wyższych uczelni wojskowych (głównie wokół Wojskowej Akademii Technicznej, z pozamiejscowymi wydziałami morskim i lotniczym).

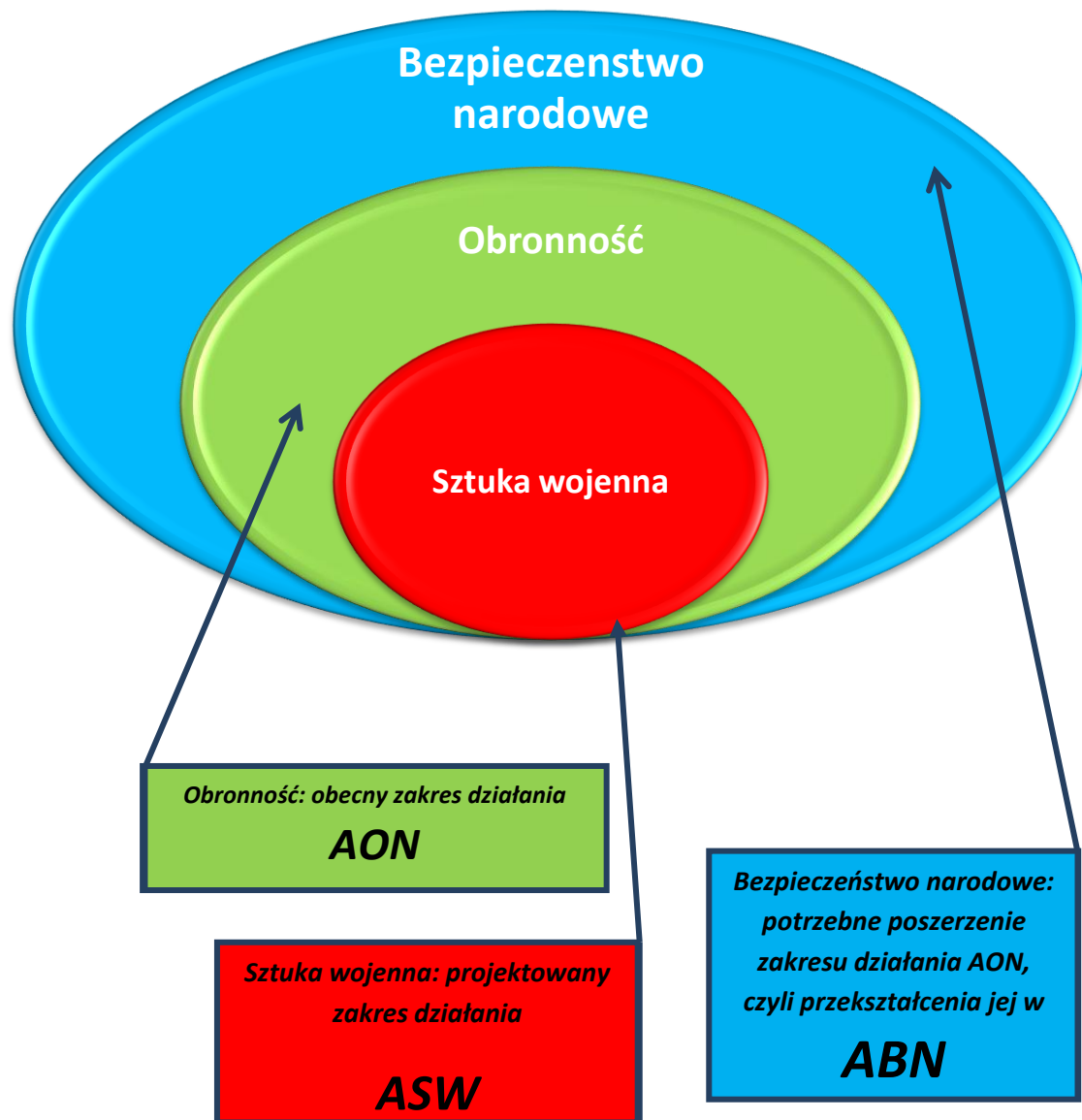

Szkoda, że MON nie przygotowało tego typu systemowego podejścia, nad którym w ostatnim okresie trwały wspólne prace MON i BBN, a zajmuje się jedynie wycinkiem całości.

Błędna nazwa: Akademia Sztuki Wojennej

Przekształcanie Akademii Obrony Narodowej w Akademię Sztuki Wojennej budzi kontrowersje co do merytorycznego kierunku owej zmiany. Historycznie zauważalna tendencja zmian w sferze bezpieczeństwa jest zupełnie odwrotna. Jej początki to problematyka czysto militarna, czyli sztuka wojenna obejmująca użycie wojska w czasie wojny: na polu bitwy (taktyka) oraz pełne dysponowanie nim na całym teatrze wojny (strategia). Następnie poszerzyła się na kwestie obronności, czyli przygotowanie i użycie środków militarnych i pozamilitarnych do zapobiegania i rozstrzygania różnych konfliktów i kryzysów polityczno-militarnych. Obecnie trwa kolejna faza ekspansji problematyki bezpieczeństwa na sprawy przygotowania i użycia wszelkich zasobów danego podmiotu (państwa, organizacji międzynarodowych) do zapobiegania i przeciwstawiania się wszelkim zagrożeniom (militarnym i niemilitarnym, zewnętrznym i wewnętrznym).

Z tego względu projektując dostosowywanie szkolnictwa wojskowego do współczesnych, a zwłaszcza przyszłych warunków i potrzeb bezpieczeństwa Polski należałoby właśnie uwzględnić poszerzenie się problematyki bezpieczeństwa o coraz to nowe dziedziny, a nie zawężyć ją do spraw militarnych i to jeszcze do spraw sztuki wojennej, czyli użycia sił zbrojnych w czasie wojny.

W sumie: obecnie AON zajmuje się obronnością i zakres jej zainteresowania powinien zostać poszerzony na bezpieczeństwo narodowe (ABN), a nie zawężany do sztuki wojennej (ASW).

Skrywane cele tworzenia Akademii Sztuki Wojennej?

Biorąc pod uwagę powyższą analizę trudno w projekcie ustawy doszukać się racji merytorycznych. Ani nie jest ona elementem jakiegoś szerszego programu naprawy systemu szkolnictwa wojskowego, ani też deklarowane zadania Akademii Sztuki Wojennej nie mają się nijak do projektowanej nazwy uczelni. Nazwa i treść są tu logicznie zupełnie sprzeczne, co w instytucji naukowej nie powinno mieć miejsca. Za takie sprzeczności np. w pracach promocyjnych dyskwalifikuje się nie tylko habilitantów i doktorantów, ale już nawet studentów piszących prace licencjackie.

Można zatem wnioskować, że w rzeczywistości cel całej tej operacji jest zupełnie inny i niemerytoryczny. Najprawdopodobniej chodzi o weryfikację kadry uczelni poprzez przewidziane w projekcie ustawy zwolnienie wszystkich pracowników AON jeszcze przed rozpoczęciem nowego roku akademickiego i przyjęcie ich na nowo. Czyli rezultatem wprowadzenia ustawy będzie wyłącznie weryfikacja kadrowa i to wedle tzw. opcji zerowej. Jeśli taki jest rzeczywisty cel, a innego trudno się doszukać, to pojawia się pytanie: czy koszty ludzkie, finansowe i merytoryczne (naukowe i dydaktyczne) całej tej operacji mają jakikolwiek sens.

Wnioski i rekomendacje

1. Ocena projektu wskazuje, że nie ma żadnych istotnych argumentów za tym, aby ponosić nieuchronne koszty przemianowania Akademii Obrony Narodowej w Akademię Sztuki Wojennej. To byłoby oczywiste marnotrawstwo środków i osłabienie przez to potencjału bezpieczeństwa narodowego.
2. Taka ustawa nie powinna być wprowadzana w życie. Najpierw należałoby opracować i przyjąć program reformy całego systemu wyższego szkolnictwa wojskowego. W ramach tego programu wskazane byłoby przewidzieć konsolidację szkolnictwa w jeden uniwersytet wojskowy (narodową akademię wojskową), przy jednoczesnym utworzeniu nowej państwowej (ponadresortowej) uczelni bezpieczeństwa narodowego.
3. W trakcie procedowania ustawy warto byłoby, jako minimum, doprowadzić do zmiany projektowanej nazwy z Akademii Sztuki Wojennej na Akademię Bezpieczeństwa Narodowego.

Autor: *Prof. dr hab. Stanisław Koziej, Senior Fellow Fundacji im. Kazimierza Pułaskiego*

Fundacja im. Kazimierza Pułaskiego jest niezależnym think tankiem specjalizującym się w polityce zagranicznej i bezpieczeństwie międzynarodowym. Głównym obszarem aktywności Fundacji Pułaskiego jest dostarczanie analiz opisujących i wyjaśniających wydarzenia międzynarodowe, identyfikujących trendy w środowisku międzynarodowym oraz zawierających implementowalne rekomendacje i rozwiązania dla decydentów rządowych i sektora prywatnego.

Fundacja w swoich badaniach koncentruje się głównie na dwóch obszarach geograficznych: transatlantyckim oraz Rosji i przestrzeni postsowieckiej. Przedmiotem zainteresowania Fundacji są przede wszystkim bezpieczeństwo, zarówno w rozumieniu tradycyjnym jak i w jego pozamilitarnych wymiarach, a także przemiany polityczne oraz procesy ekonomiczne i społeczne mogące mieć konsekwencje dla Polski i Unii Europejskiej.

Fundacja Pułaskiego skupia ponad 40 ekspertów i jest wydawcą analiz w formatach: „Stanowiska Pułaskiego”, „Komentarza Międzynarodowego Pułaskiego” oraz „Raportu Pułaskiego”. Fundacja wydaje też „Informator Pułaskiego”, będący zestawieniem nadchodzących konferencji i spotkań eksperckich dotyczących polityki międzynarodowej. Eksperci Fundacji regularnie współpracują z mediami.

Fundacja przyznaje nagrodę "Rycerz Wolności" dla wybitnych postaci, które przyczyniają się do promocji wartości przyświecających generałowi Kazimierzowi Pułaskiemu tj. wolności, sprawiedliwości oraz demokracji. Do dziś nagrodą uhonorowani zostali m.in.: profesor Władysław Bartoszewski, profesor Norman Davies, Aleksander Milinkiewicz, prezydent Lech Wałęsa, prezydent Aleksander Kwaśniewski, prezydent Valdas Adamkus, Javier Solana, Bernard Kouchner i Richard Lugar.

Fundacja Pułaskiego posiada status organizacji partnerskiej Rady Europy.

www.pulaski.pl